

Tverrfaglig samarbeid om forebygging av selvskading og selvmord

Skolene kan samarbeide med andre som har ansvar og oppgaver innen forebygging av selvskading og selvmord. Vi gir her en oversikt over hvem som har ansvar og oppgaver i det forebyggende arbeidet.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.09.2018

Er situasjonen akutt?

[Selvskading og selvmord - akutt hjelp](#)

Helse- og omsorgstjenester i kommunen

Kommunen må sikre at ansatte har nødvendig kompetanse til å identifisere og følge opp personer som trenger hjelp. Tjenester som fastlege, psykisk helse- og rustjenester, helsestasjon, helsestasjon for ungdom og skolehelsetjeneste forventes å ha ansatte med kompetanse til å oppdage og respondere på tegn til selvskadende atferd og selvmordsrisiko.

[Kommunenes ansvar for forebygging av selvskading og selvmord \(helsedir.no\)](#)

Skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten er en lovpålagt tjeneste som bør delta i og gi støtte til skolens systematiske arbeid for å fremme et godt psykososialt miljø, der den enkelte elev kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Skolehelsetjenesten skal sammen med skolen bidra til å sikre et læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som forebygger sykdom, lidelse og problemer.

Skolehelsetjenesten skal bidra til å oppdage elever som strever. Elevene kan henvende seg ved drop-in og tjenesten skal være oppmerksom på mulige bakenforliggende årsaker hos elevene, inkludert selvskaading og selvmordstanker. Tjenesten skal ha et bredt tverrfaglig samarbeid med blant annet fastlege, psykolog i kommunen, BUP og andre instanser for å sikre barn et helhetlig tilbud.

[Les mer i retningslinje for skolehelsetjenesten, samhandling med skolen \(helsedirektoratet.no\)](#)

Fastlegen

Hvis dere mistenker at en skolelev har en sykdom, er det viktig at riktig ressurs kobles på og at eleven får den hjelpen han eller hun trenger og ønsker. Skolehelsetjenesten er ofte første instans, men hvis de ikke kan hjelpe bør dere råde eleven til å oppsøke fastlegen.

Skolehelsetjenesten skal ha rutiner for samarbeid med barns og ungdommers fastleger for å sikre tydelig ansvars- og oppgavefordeling. Rutinene skal sikre at skolehelsetjenesten tar kontakt med fastlege der det er påvist sykdom eller risiko for sykdom under konsultasjonene i skolehelsetjenesten og de skal sikre et samarbeid rundt oppfølging av kronisk syke elever og andre med behov for ekstra medisinsk oppfølging. Samarbeidet med den enkelte fastlege må være basert på samtykke fra eleven og/eller foreldre. (eleven har medbestemmelsesrett fra 16 år, se pasient- og brukerrettighetsloven § 4-4 femte ledd)

Fastlegen kan ha en koordinerende rolle i videre oppfølging og behandling av elever. Fastlegen kan stå for utredning av underliggende somatisk eller psykiatrisk sykdom, legge til rette for egnet behandling og om nødvendig henvise videre til spesialisthelsetjenesten. Fastlegen og skolehelsetjenesten bør også samarbeide godt med BUP.

Ved akutt sykdom og ved fare for liv og helse må dere tilkalle lege ved å ringe elevens fastlegekontor i åpningstiden. Hvis dette ikke er hensiktsmessig, for eksempel om fastlege ikke er kjent, det er lange avstander, fastlegen ikke er tilgjengelig eller om situasjonen er uoversiktlig eller prekær, skal dere kontakte den kommunale legevakten eller ringe 113.

PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste)

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) har både system- og individrettede arbeidsoppgaver. PP-tjenesten skal ha gode faglige kunnskaper om ulike vansker som kan oppstå for barn og unge, herunder barn og unge med risikoatferd. PP-tjenesten skal bidra til å skape en helhet og sammenheng i tverrfaglige tjenester rundt barn og unge, og samarbeide med skolene om forebygging av for eksempel selvmord.

[Les mer om PP-tjenesten](#)

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP)

BUP er en poliklinikk i psykisk helsevern for barn og unge (PHBU). PHBU og BUP og er en del av spesialisthelsetjenesten for barn og unge, og gir tilbud til barn og unge fra 0 til 18 år. Ved påbegynt behandling før 18 år, kan ungdommer fortsette i BUP inntil de er 23 år. BUP tilbyr poliklinisk utredning og behandling til barn og unge med psykiske lidelser. Ved behov for et mer omfattende tilbud, kan BUP henvise til dag- eller døgnbehandling.

Øyeblikkelig hjelp

På dagtid kan lokal BUP kontaktes ved behov for øyeblikkelig hjelp. Øyeblikkelig hjelp innebærer å være tilgjengelig ved behov for en rask vurdering av tilstand og eventuelle behov for tiltak. De fleste BUP-er har også faste telefontider, hvor de er tilgjengelig for spørsmål, veiledning og drøfting av ulike problemstillinger, som for eksempel selvmordsrisiko.

Ved selvmordsrisiko kan BUP bistå med utredning og behandling av hva som ligger til grunn for selvmordsrisikoen. BUP har også god kunnskap om hva som kan være viktige og nødvendige selvmordsforebyggende tiltak for pasienter med psykiske lidelser. BUP samarbeider med ulike tjenester i kommunen, blant annet barnevern, helsestasjon- og skolehelsetjeneste, psykisk helsetjeneste for barn og unge, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barnehage/skole, i tillegg til den øvrige spesialisthelsetjenesten. Barnehagepersonell, lærere og SFO ansatte med ansvar for barn og unge i det daglige, er viktige samarbeidspartnere både for foreldre og for ansatte i poliklinikken.

De kan gi sentrale bidrag til forståelsen av barnet, iverksette tiltak for å bedre barnets situasjon, fungere som barnets daglige støttepersoner og gi tilbakemeldinger om hvordan behandlingsinnsatsen ser ut til å virke i barnets dagligliv. Det bør som hovedregel være kontakt og samarbeid mellom BUP/PHBU, barnehage/skole og eventuelt PPT eller andre kommunale tjenester når barn er i behandling i psykisk helsevern.

[Les mer om BUP \(helsedirektoratet.no\)](https://helsedirektoratet.no)

Barnevern

Barnevernet skal bidra til at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår. Barnevernet skal derfor gi hjelp og omsorg til barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling.

Barne- ungdoms og familiedirektoratet har sammen med Utdanningsdirektoratet utarbeidet en [digital veileder for ansatte i skole og barnevern \(bufdir.no\)](https://bufdir.no).

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS)

Det er fem RVTS-er i Norge (RVTS Øst, -Sør, -Vest, -Midt og -Nord). På selvmordsforebyggingsfeltet er RVTS sine oppgaver å gi undervisning, råd, veiledning og konsultasjon til de som profesjonelt eller frivillig møter selvmordsnære mennesker. RVTS formidler kunnskap om hvordan skolene skal gjenkjenne faresignaler, yte førstehjelp og henvise videre til utredning og behandling. Oppfølging og ivaretagelse av pårørende og etterlatte ved selvmord inngår også i dette arbeidet.

[Les mer om RVTS-ene \(rvts.no\)](http://rvts.no)

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (NSSF)

Kompetansesenter knyttet til Det medisinske fakultet på Universitetet i Oslo. Senterets mål er å utvikle, vedlikeholde og spre kunnskap for å redusere antall selvmord og selvmordsforsøk i Norge. På nettsiden til NSSF finnes relevant og oppdatert forskningsbasert kunnskap om selvskading og selvmord samt veiledning og råd om hvordan hjelpe risikoutsatte personer. Senteret jobber overordnet på oppdrag fra Helsedirektoratet.

[Se nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging](#)